

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงแผนการสอนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบศึกษาเอกสารด้วยตนเอง ประชากรในการวิจัยคือ คณะกรรมการดำเนินงานจัดทำแผนการสอนตามโครงการปรับปรุงแผนการสอนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ตั้งแต่ปี 2530-2533 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 36-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการประถมศึกษาและมีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 16-20 ปี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงแผนการสอนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า

1.1 การเตรียมดำเนินงานตามโครงการ

การศึกษาแนวดำเนินการพบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่ามีการศึกษาแนวการดำเนินการ ด้วยการศึกษาจากเอกสารต่อไปนี้ คือ คู่มือครู แผนการสอนหลักสูตรและแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาแนวดำเนินการส่วนใหญ่ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ และผู้บริหารระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน ส่วนวิธีการที่ใช้ในการศึกษาใช้การประชุมปฏิบัติการ การแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบ และการประชุมสัมมนา

สำหรับการกำหนดโรงเรียนและรูปแบบการดำเนินงาน พบว่า มีเกณฑ์ในการกำหนดโรงเรียน ด้วยการใช้นโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านเป็น

หลักในการกำหนดโรงเรียน โดยพิจารณาข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็จะต้องเป็นโรงเรียนที่นักเรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง ได้น้อยกว่าร้อยละ 95 และการขาดแคลนครูในโรงเรียน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการกำหนดวิธีการดำเนินงาน คือ การพิจารณารูปแบบในระดับจังหวัดเพื่อพิจารณารูปแบบที่เหมาะสมกับจังหวัดนั้น

การเตรียมบุคลากรในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่ามีการเตรียม โดยใช้การประชุมปฏิบัติการคณะทำงานให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำแผนการสอนตามโครงการ การเตรียมเอกสารทางวิชาการสำหรับค้นคว้า ตลอดจนวัสดุและครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดทำแผนการสอน

เกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักสูตรสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักสูตรสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็ก จากเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 รายงานการนิเทศและตรวจเยี่ยมโรงเรียนของศึกษานิเทศก์และผู้บริหาร โรงเรียน ตลอดจนสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบและประชุมปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง

เกี่ยวกับวิธีการปรับหลักสูตร คณะกรรมการส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้วยการเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตร คือ ศึกษานิเทศก์จังหวัด และครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ และเหมาะสมในโรงเรียนขนาดกลาง/ขนาดใหญ่ ส่วนการกำหนดโครงสร้างของแผนการสอนนั้น มีการปฏิบัติด้วยการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบพิจารณาเลือกรูปแบบแผนการสอนที่เหมาะสมกับจังหวัดนั้น และกำหนดตามรูปแบบแผนการสอนของกรมวิชาการและเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ส่วนใหญ่ใช้ปัญหาเกี่ยวกับความขาดแคลนกำลังคนและสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งพิจารณาเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ครอบครัวและชุมชน

เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานด้านการเตรียมเขียนแผนการสอน นั้น มีการวางแผนโดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานส่วนใหญ่ คือ มอบหมายคณะกรรมการรับผิดชอบ จัดประชุมปฏิบัติการแก่ผู้เกี่ยวข้อง และการกำหนดการติดตาม ควบคุม กำกับและประเมินผล

1.2 การดำเนินงานตามโครงการ

เกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการ พบว่า มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ ด้วยการแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการ/คณะกรรมการ คณะกรรมการส่วนใหญ่ คือ ศึกษาธิการจังหวัด และครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถในโรงเรียนขนาดกลาง/ขนาดใหญ่ ส่วนการให้ข้อมูลและความรู้แก่คณะกรรมการนั้น ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้วยการจัดการประชุมชี้แจง การประชุมปฏิบัติการ และการจัดเอกสารทางวิชาการให้ผู้รับผิดชอบศึกษาด้วยตนเอง

เกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน พบว่า มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนการสอน ส่วนใหญ่กำหนดหลักเกณฑ์ที่จะช่วยแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ของโรงเรียนขนาดเล็ก หลักการและแนวปฏิบัติที่กำหนดในแผนการสอน ซึ่งครูสามารถนำไปปฏิบัติได้ การกำหนดขั้นตอนในการจัดทำส่วนใหญ่ คือ การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจโครงการและแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนการสอน การยกวางแผนการสอน การทดลองใช้แผนการสอน และการแก้ไขปรับปรุงแผนการสอน สำหรับการยกวางแผนการสอนมีการปฏิบัติ ขั้นตอนในการปฏิบัติ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ จัดเนื้อหาสาระ/ประสบการณ์ การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกสื่อการเรียนการสอน และการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล ส่วนการตรวจแผนการสอนนั้น มีการตรวจโดยใช้วิธีการส่วนใหญ่ คือ ให้ตรวจกันเองเฉพาะกลุ่มวิชาที่รับผิดชอบ เกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจคือ ความสอดคล้องของจุดประสงค์กับกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถนำไปปฏิบัติได้ และเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการตรวจแผนการสอนส่วนใหญ่ คือ ศึกษาธิการจังหวัด และคณะกรรมการยกวางแผนการสอน ระยะเวลาจัดทำแผนการสอนดำเนินการมาแล้ว 3 ปี โดยจัดทำแผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 6 ใช้งบประมาณในการดำเนินงานเป็นเงินทั้งสิ้น 127,355 บาท

เกี่ยวกับการนำแผนการสอนไปใช้ พบว่ามีการเตรียมการไว้แผนการสอน ในโรงเรียน กระบวนการดำเนินการ ส่วนใหญ่คือ การเตรียมความพร้อมด้านแผนการสอน

และเอกสารที่เกี่ยวข้อง การเตรียมความพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และการจัดแผนนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการชี้แจงการสอน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ ครูและผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารระดับจังหวัด/อำเภอ ส่วนการประชาสัมพันธ์การชี้แจงการสอนนั้น พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ วิธีการส่วนใหญ่ที่ใช้ คือ การประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้อง การแจกเอกสารที่เกี่ยวข้องและการประชุมปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์คือ ครู/ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สำหรับการนำแผนการสอนไปใช้ ขั้นตอนปฏิบัติคือ การคัดเลือกโรงเรียนสำหรับทดลอง การประชุมชี้แจงบุคลากรในโรงเรียน และการอบรมผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนร่วมในการนำแผนการสอนไปใช้ ส่วนใหญ่คือ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ และคณะกรรมการจัดทำแผนการสอน

1.3 การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

เกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการชี้แจงการสอน พบว่า มีการติดตามการชี้แจงการสอน กระบวนการที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ การนิเทศการชี้แจงการสอน และการรายงานผลการชี้แจงการสอนของโรงเรียน สำหรับกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศส่วนใหญ่ จะใช้ การสังเกตการสอน การให้คำปรึกษาหารือ และการสนทนาทางวิชาการ สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการนิเทศนั้น ส่วนใหญ่คือ ความสะดวกในการนิเทศ และตามความต้องการของโรงเรียน และผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศส่วนใหญ่คือ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ส่วนการประเมินผล พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วยการให้ข้อเสนอแนะ การสร้างเครื่องมือประเมินผล การดำเนินงานประเมินผล และการสรุปประเมินผล สำหรับผู้รับผิดชอบในการประเมินผล มอบให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดดำเนินการร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและโรงเรียน และมอบหมายโรงเรียนดำเนินการ

2. ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงแผนการสอนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการเตรียมดำเนินงานตามโครงการ

การศึกษาแนวการดำเนินการนั้น ประชากรส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ขาดแหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้า รองลงไปคือ ระยะเวลาที่กำหนดในการดำเนินงาน และงบประมาณไม่เพียงพอ

การกำหนดหลักการในการดำเนินงาน ประชากรส่วนใหญ่ตอบว่ามี ปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการสอนของ คณะทำงานแตกต่างกัน รองลงไป คือ การประสานงานระหว่างคณะทำงานยุ่งยาก เพราะ สถานที่ทำงานห่างไกลกัน และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมาย แผนงานและ โครงการที่ดำเนินงานของคณะทำงานแตกต่างกัน

การปรับหลักสูตรแม่บทให้เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก ประชากร ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ไม่มีข้อมูลของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ รองลงไป คือ ไม่ทราบขอบเขตที่ท้องถิ่นจะสามารถดำเนินการปรับหลักสูตร ได้ ความรู้ความเข้าใจของคณะทำงานในเรื่องการปรับหลักสูตรแตกต่างกัน ระยะเวลาในการ ดำเนินงานและคณะทำงานที่รับผิดชอบมีไม่เพียงพอ

2.2 ปัญหาด้านการดำเนินงาน

การแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชากรส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา สาเหตุของ ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ไม่สามารถเลือกคณะกรรมการที่เหมาะสมมาร่วมงานได้เพราะอยู่ห่างไกล และกรรมการบางคนมีภารกิจมาก ไม่สามารถร่วมดำเนินการได้

การศึกษาแนวทางการเขียนแผนการสอน ประชากรส่วนใหญ่ ตอบว่า มีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน รองลงไป คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาไม่เพียงพอ และขาดเอกสาร/แหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้า

การจัดทำแผนการสอน ประชากรส่วนใหญ่ ตอบว่ามีปัญหา และปัญหา ที่สำคัญที่สุดคือ คณะทำงานมีภารกิจอื่นมากไม่สามารถจัดทำได้เต็มที่ รองลงไปคือ ระยะเวลา ในการจัดทำไม่เพียงพอ ขาดเอกสาร/แหล่งวิชาการ ประกอบการค้นคว้า และคณะทำงาน ไม่เข้าใจรายละเอียดในการจัดทำแผนการสอน

การเตรียมการใช้แผนการสอนในโรงเรียน ประชากรส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ การเตรียมความพร้อมด้านสื่อและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไม่เป็นไปตามกำหนด รองลงไปคือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ งบประมาณในการเตรียมการไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง และการวางแผนดำเนินงานของโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดไม่สอดคล้องกัน

การตรวจความสอดคล้องและความถูกต้องของแผนการสอน ประชากรส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ไม่มีเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ รองลงไปคือ ไม่มีผู้รับผิดชอบในการตรวจแผนการสอน และระยะเวลาในการตรวจแผนการสอนไม่เพียงพอ

การนำแผนการสอนไปใช้ ประชากรส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ขาดการอบรม/ชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รองลงไปคือ บุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของโครงการ โรงเรียนได้รับแผนการสอนล่าช้า งบประมาณในการดำเนินการไม่เพียงพอ และโรงเรียนขาดความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ บุคลากรและสื่อการสอน

2.3 ปัญหาด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้แผนการสอน

การนิเทศ ติดตามผล ประชากรส่วนใหญ่ ตอบว่ามีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ผู้นิเทศจากภายนอกมีจำนวนน้อย รองลงไปคือ ผู้นิเทศไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปฏิทินปฏิบัติงาน โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้ และกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศติดตามผลยังไม่เหมาะสม

การประเมินผลการใช้แผนการสอน ประชากรส่วนใหญ่ ตอบว่า มีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ขาดการวางแผนการดำเนินงานประเมินผล รองลงไป คือ การสรุปและรายงานผลยังไม่มียุรูปแบบข้อมูลที่ชัดเจน ขาดความรู้ ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือประเมินผล ขาดบุคลากรในการประเมินผลและระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินผลไม่เพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และสมควรที่จะนำมาอภิปรายและ
เสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการดำเนินงานตามโครงการ จากผลการวิจัย พบว่า
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านมีการเตรียมงานที่ดี คือ ประการแรกกำหนดหลักการ
ในการดำเนินงานด้วยการศึกษาเอกสารหลักของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ นโยบาย
ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดน่าน โดยจัดให้ผู้บริหารทุกระดับ ศึกษาวิเคราะห์จังหวัด/อำเภอ และครูผู้สอนมี
ส่วนร่วมในการศึกษา การดำเนินงานใช้วิธีการประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา และการแต่งตั้ง
คณะทำงานรับผิดชอบ ประการที่สอง มีการเตรียมบุคลากรในการปฏิบัติงานด้วยการจัดประชุม
ปฏิบัติการ พร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารทางวิชาการให้ ประการที่สาม มีการกำหนดวิธีการปรับ
หลักสูตรและโครงสร้างของแผนการสอนด้วยวิธีเลือกเนื้อหาสาระให้เหมาะกับสภาพและความ
ต้องการของท้องถิ่นที่โรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ และกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะเสริมให้นักเรียนมี
ความรู้ เจตคติและทักษะตามหลักสูตรแม่บทเป็นสำคัญโดยการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาและ
ความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานคือ ศึกษาวิเคราะห์จังหวัด/
อำเภอ และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลาง/ขนาดใหญ่ และประการที่สี่ ในเรื่องการวางแผน
การดำเนินด้านการเตรียมเขียนแผนการสอน จังหวัดได้มอบหมายให้มีคณะทำงานรับผิดชอบ จัด
ประชุมปฏิบัติการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าประชุม การกำหนดการติดตาม ควบคุม กำกับและ
ประเมินผล และการเตรียมข้อมูลสนเทศที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น นับว่าเป็นการเตรียมงานที่ดี
เหมาะสม สอดคล้องและตอบสนองนโยบาย/แผนงาน โครงการระดับกรม จังหวัดและอำเภอ
ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ตอบสนองความต้องการและสภาพของท้องถิ่นได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ
ในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับท้องถิ่นของ สุมิตร คุณานุกร (2523) สัจด์ อุทรานันท์
(2527) และบุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.) ที่กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ว่า จะต้องมีการ
แต่งตั้งคณะกรรมการ/อนุกรรมการ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งข้อมูลในด้านการศึกษา
และข้อมูลทั่วไป และกำหนดวิชาการดำเนินงาน

ปัญหาที่พบในการเตรียมดำเนินงาน พบว่า มีปัญหาในด้านการศึกษาแนวการ

ดำเนินงาน เพราะขาดแหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ระยะเวลาในการศึกษาค่อนข้างจำกัด และงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถศึกษาเอกสารได้มากกว่าที่เป็นอยู่ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดหลักการในการดำเนินงาน เพราะความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอนของคณะทำงานแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลจากการประชุมปฏิบัติการ คณะทำงานถูกจำกัดด้วยเรื่องงบประมาณและเวลา ประกอบกับการกำหนดหลักการดำเนินงานศึกษานิเทศก์จังหวัดจะเป็นผู้กำหนด คณะทำงานไม่มีส่วนร่วมทุกคน ส่วนการปรับหลักสูตรแม่บทให้เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหา เนื่องจากไม่มีข้อมูลของโรงเรียนขนาดเล็กที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และคณะทำงานไม่ทราบขอบเขตที่ท้องถิ่นจะสามารถดำเนินการปรับหลักสูตร จึงทำให้คณะทำงานไม่สามารถกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมได้ เพราะข้อมูลต่าง ๆ จะเป็นรากฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา และความมุ่งหมายทางการศึกษาจะเป็นรากฐานในการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ในการเรียนรู้ (สมิทร คุณานกร. 2523) เมื่อข้อมูลไม่เพียงพอ คณะทำงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลางขนาดใหญ่ ซึ่งไม่ได้เห็นสภาพและปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กจึงเกิดปัญหาในการทำงาน ดังนั้น ควรเตรียมข้อมูลให้พร้อมก่อนการดำเนินงาน

2. การดำเนินงานตามโครงการ จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านได้ดำเนินการตามที่กำหนดในการเตรียมการไว้ทุกประการ ได้แก่ การมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ/คณะทำงานรับผิดชอบการทำแผนการสอน การคัดเลือกคณะกรรมการ/คณะทำงาน เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ได้จัดประชุมปฏิบัติการ ประชุมชี้แจง จัดสัมมนา และจัดเอกสารทางวิชาการให้ผู้รับผิดชอบศึกษาด้วยตนเอง ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำแผนการสอนตามที่เตรียมการไว้ คือมุ่งที่จะแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กำหนดหลักการและแนวปฏิบัติที่กำหนดในแผนการสอน ซึ่งครูสามารถนำไปปฏิบัติได้ เปิดโอกาสให้โรงเรียนแก้ไข ดัดแปลงได้ตามความเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การกำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนการสอนเป็นไปตามที่เตรียมและมีหลักการดี กล่าวคือ การศึกษาทำความเข้าใจ โครงการและแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนการสอน การยกร่าง ทดลองและแก้ไขปรับปรุงแผนการสอน การดำเนินงานยกร่างแผนการสอนจึงเป็นไปตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น และมีการตรวจแผนการสอน โดยศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นส่วนใหญ่

ส่วนการประชาสัมพันธ์การใช้แผนการสอนนั้น ใช้วิธีการประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งเผยแพร่ในเอกสารของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนและหลักการพัฒนาหลักสูตร

แต่มีข้อที่นำสังเกต 3 ประการ คือ ประการแรก การคัดเลือกคณะทำงานนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นศึกษานิเทศก์จังหวัด และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลาง/ขนาดใหญ่ อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการขาดแคลนครู ทั้งยังอยู่ในที่กันดารและห่างไกล ไม่สะดวกในการประสานงาน ดังที่ โอวาท สุทธนารักษ์ (2533) กล่าวว่า "ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มักใช้ครูประจำชั้นสอนตลอดวันนั้น ดูจะเป็นการเลื่อนลอยอย่างยิ่ง ที่จะหวังให้ครูพยายามประยุกต์หลักสูตรให้ เข้ากับท้องถิ่น เพราะสภาพการควบคุมเด็ก และการที่ต้องสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ก็จะทำให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอในการเตรียมตัวสอนอยู่แล้ว" จึงทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถเลือกคณะกรรมการที่เหมาะสมมาร่วมงานได้ และกรรมการบางคนมีภารกิจมาก ไม่สามารถร่วมดำเนินการได้ ด้วยสาเหตุดังกล่าว การดำเนินงานตั้งแต่ ปี 2531-2532 สบจ.น่านจึงเลือกคณะทำงานในโรงเรียนขนาดกลาง/ใหญ่ ที่ติดต่อประสานงานได้สะดวก และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเท่านั้น

ประการที่สอง การจัดทำแผนการสอนจะดำเนินการตามหลักการพัฒนาหลักสูตร โดยการปรับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น สามารถนำไปปฏิบัติได้ และตอบสนองจุดหมาย หลักการ ของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำรง ชูชีพ (2521) ที่พบว่า เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นไม่เท่ากัน ก่อนนำไปใช้จะต้องปรับปรุง แก้ไขเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น และ พริ้มเพรา คงธนะ (2526) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ควรปรับปรุงเนื้อหาในสื่อการสอนวิชาอาชีพของท้องถิ่นให้เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ แต่การดำเนินงานก็มีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญคือ ขาดวิทยากร ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน คณะทำงานมีภารกิจมากไม่สามารถจัดทำได้เต็มที่ ระยะเวลาในการจัดทำไม่เพียงพอ และขาดเอกสาร/แหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้า

ประการที่สาม การนำแผนการสอนไปใช้ ขณะนี้แผนการสอนทุกชั้นเรียนอยู่ใน

ระยะทดลองใช้ และให้ครูผู้สอนนำไปปรับให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่นของโรงเรียน ซึ่งเป็น การเพิ่มภาระแก่โรงเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการดำเนินงานมีปัญหาในเรื่อง ข้อมูลดังที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้แผนการสอนที่จัดทำไม่ครอบคลุมเนื้อหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนการประชาสัมพันธ์การใช้แผนการสอนนั้น ไม่มีการประชุม ชี้แจง ผู้บริหารและครูใน โรงเรียนขนาดเล็กโดยตรงจาก สปจ. แต่จะใช้วิธีการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นผู้ประชุม ชี้แจงเมื่อปี 2530 ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินการเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่การประชาสัมพันธ์การใช้ หลักสูตรเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523) จึงทำให้เกิดปัญหาคือ ขาดการอบรม ชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของโครงการ จุดนี้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านควร ปรับปรุงแก้ไขอย่างยิ่ง

3. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล จากผลการวิจัย พบว่า สำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดน่านมีการเตรียมงานและการดำเนินงานสอดคล้องกันและถูกต้องตาม หลักการอย่างมาก แต่ผลการวิเคราะห์เรื่องการติดตาม นิเทศและประเมินผล มีลักษณะที่ "อ่อน" กว่าสองเรื่องที่กำลังอ้างค้น กล่าวคือ คณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการใช้แผนการสอน กิจกรรมในการวางแผนการประเมินผลได้รับความสนใจน้อย กว่าที่ควร ส่วนใหญ่จะมีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ การกำหนดบุคลากรรับผิดชอบในการ ประเมินผล มอบให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และ โรงเรียน นับว่าเหมาะสม แต่วิธีการประเมินผลให้โรงเรียนรายงานตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ท้ายเล่มของแผนการสอนแต่ละเล่ม ส่งสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อรวบรวมส่ง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่อไป จากการศึกษาเอกสารพบว่าในช่วงระยะเวลาดำเนินงานที่ผ่านมา ยังไม่มีการสรุปการประเมินผลการใช้แผนการสอนเลย แต่จะดำเนินการประเมิน ผลพร้อมกันทุกชั้นเรียนในปี 2534 ดังนั้น ในขณะที่จึงไม่สามารถสรุปได้ว่า การปรับปรุงแผน การสอนเพื่อใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ เพราะการประเมินผลเป็น เครื่องชี้ว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาหรือข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อจะได้ปรับปรุง แก้ไขต่อไป (Taba, 1962 พันธ์ หันนาคินทร์, 2521 สัจจิต อุทรานันท์, 2527) ยิ่งเมื่อพิจารณา ระยะเวลาในการนิเทศ ติดตามผล คณะกรรมการส่วนใหญ่ตอบว่า ปฏิบัติการ นิเทศ "แล้วแต่ความสะดวกในการนิเทศ" และ "แล้วแต่ความต้องการของโรงเรียน" จะเห็น

ว่า การเตรียมการ กับการปฏิบัติจริงแตกต่างกันมาก

จากการวิเคราะห์ปัญหา พบว่า ผู้นิเทศ ติดตามผล ต้องปฏิบัติงานนี้ร่วมกับโครงการอื่น ๆ ทำให้นิเทศโครงการนี้ไม่ได้ตามปฏิทินปฏิบัติงาน โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้ ผู้นิเทศจากภายนอกมีน้อย กิจกรรมการนิเทศติดตามผลยังไม่เหมาะสม และงบประมาณการนิเทศมีไม่เพียงพอ เมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้แผนการสอนโดยเฉพาะพบว่า ขาดการวางแผนในการดำเนินงานประเมินผล การสรุปและรายงานผลยังไม่มีรูปแบบของการเสนอข้อมูลชัดเจน ขาดความรู้ ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือประเมินผล ระยะเวลา และงบประมาณในการประเมินผลไม่เพียงพอ จะเห็นว่า ขั้นตอนของการดำเนินงานในเรื่องการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ควรได้รับการปรับปรุงอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงแผนการสอนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก่ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน

1. มาตรการเร่งด่วน

1.1 ควรเร่งแก้ไขปรับปรุงแผนงานนิเทศ ติดตามและประเมินผล การดำเนินงานโครงการให้เป็นระบบ และเหมาะสมกับอัตรากำลังและทรัพยากรของจังหวัด โดยเฉพาะปฏิทินปฏิบัติงาน เครื่องมือในการนิเทศและประเมินผลการทำงาน และการประเมินโครงการ

1.2 จัดเตรียมเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับโครงการทดลองแผนการสอน เพื่อให้คณะทำงาน/ครูผู้สอน/ผู้บริหาร ได้ศึกษา

1.3 จัดสรรงบประมาณเพิ่มและปรับเวลาการทำงานโครงการให้เหมาะสม

1.4 จัดประชุมปฏิบัติการและสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานตามที่เสนอในข้อ 1-3

2. การดำเนินงานตามแผนงาน

2.1 ควรประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ พร้อมกับจัดทำรายงานผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ให้เป็นหลักฐานในการดำเนินงานโครงการ

2.2 ควรทำมาตรการให้ผู้ทำงานโครงการ โดยเฉพาะผู้มีความรู้ความสามารถมีเวลาปฏิบัติงานโครงการมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรหาทางจูงใจให้ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในโครงการมากยิ่งขึ้น

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/โรงเรียน

1. ควรประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย และชุมชน เพื่อให้ร่วมมือกับการปฏิบัติงานโครงการมากยิ่งขึ้น

2. ควรหาทางให้บุคลากรที่มีส่วนร่วมในโครงการ ในสังกัด มีโอกาสทำงานโครงการมากยิ่งขึ้น

คณะทำงาน

ควรแบ่งเวลาในการทำงานประจำให้เหมาะสม เพื่อจะได้มีเวลาทำงานโครงการมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ และเปรียบเทียบกับผลการประเมินโครงการ เพื่อให้ทราบความสำเร็จและจุดอ่อนของโครงการ